

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 6Ssk/20/2021
Identifikačné číslo spisu: 3019200180
Dátum vydania rozhodnutia: 23. februára 2022
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:3019200180.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Michala Matulníka, PhD. a JUDr. Jany Martinčekovej, v právnej veci žalobcov: 1/ U. E., narodená XX.XX.XXXX, bytom B. X. X/XX, J., R. N. a 2/ Complex HM, s.r.o., so sídlom Dvory 581, 020 01 Púchov, IČO: 45 517 991, obaja právne zastúpení: JUDr. Ing. Zuzanou Kvakovou, advokátkou, so sídlom Kuzmányho 18, Žilina, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 31716-2/2019-BA zo dňa 13.02.2019, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne, č.k. 28Sa/16/2019-74 zo dňa 16.12.2020, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne, č.k. 28Sa/16/2019-74 zo dňa 16.12.2020 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

O d ô v o d n e n i e

1. Krajský súd v Trenčíne rozsudkom č.k. 28Sa/16/2019-74 zo dňa 16.12.2020 zrušil rozhodnutie žalovanej č. 31716-2/2019-BA zo dňa 13.02.2019 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“) a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Preskúmaným rozhodnutím žalovaná potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Považská Bystrica č. 36664-1/2018-PB zo dňa 16.11.2018 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“). Prvostupňovým rozhodnutím pobočka Považská Bystrica rozhodla, že žalobkyni 1/ ako zamestnankyni žalobcu 2/ nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti od 01.12.2012 podľa slovenskej legislatívy. Správny orgán I. stupňa dôvodil tým, že na základe výsledkov kontroly u žalobcu 2/ - zamestnávateľa (ktorá bola vykonaná dňa 08.03.2013) nebolo preukázané, že žalobkyňa 1/ U. E. reálne vykonáva činnosť ako zamestnankyňa na území Slovenskej republiky, a preto nemôže podliehať slovenským právnym predpisom sociálneho zabezpečenia. Správny orgán 1. stupňa v odôvodnení rozhodnutia poukázal na príslušné ustanovenia zákona o sociálnom poistení, ako i na Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 zo dňa

16.09.2009 (ďalej len „základné nariadenie“) a vykonávacie nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo dňa 16.09.2009 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“). Z odôvodnenia tiež vyplýva, že Poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia ZUS, oddzial v Chorzowie, ako príslušná inštitúcia v zmysle článku 16(2) vykonávacieho nariadenia v znení neskorších zmien a doplnkov určila, že pani U. E. podlieha odo dňa 01.02.2012 právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky, nakoľko od 16.02.1998 vykonávala činnosť ako SZČO na území Poľska a na základe oznámenia Sociálnej poisťovne, ústredie, nedochádzalo reálne k výkonu činnosti zamestnanca na území Slovenskej republiky. Vzhľadom na uvedené skutočnosti pani U. E. nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti ako zamestnancovi zamestnávateľa Complex HM s.r.o. Púchov, od 01.02.2012 podľa slovenskej legislatívy.

2. Zrušenie preskúmaného rozhodnutia krajský súd odôvodnil tým, že na zamestnanca 1/ sa priamo vzťahuje základné nariadenie, ktoré v zmysle čl. 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (pôvodne čl. 249 Zmluvy o Európskom spoločenstve) je právnym aktom únie, majúcim všeobecnú platnosť, je záväzný a priamo uplatniteľný vo všetkých členských štátoch. Nariadenie je nástrojom unifikácie európskeho práva a rozhodnutím orgánu členského štátu, vrátane vnútroštátneho súdu, nie je možné vylúčiť jeho použitie pre konkrétny prípad.

3. Krajský súd mal za to, že na posúdenie, či u zamestnanca žalobcu 1/ dochádzalo a dochádza k súbehu sociálnych poistení viacerých štátov podľa čl. 13 ods. 3 základného nariadenia z dôvodu výkonu činnosti zamestnanej osoby a činnosti samostatne zárobkovo činnnej osoby (podnikateľskej činnosti) v odlišných členských štátoch, je príslušná výlučne inštitúcia určená vykonávacím nariadením.

4. Krajský súd vyhodnotil správnu žalobu za dôvodnú. Zo skutkových okolností zistil, že žalobca 1/ podlieha od 01.02.2012 v oblasti sociálneho zabezpečenia legislatíve Poľskej republiky. K definitívnemu ručeniu došlo predtým, ako vo veci správne orgány rozhodovali, pričom aj vedomosť o tejto právnej skutočnosti nadobudli správne orgány ešte pred vydaním napadnutého rozhodnutia.

5. Správny súd preto konštatoval, že ak sa určenie poľskej legislatívy stalo alebo stane konečným, nemá Sociálna poisťovňa právomoc v otázke sociálneho poistenia konkrétneho poistenca vôbec konať a rozhodovať, čo je skutočnosť vyplývajúca jednak z účelu nariadení, ako aj zo slovenského právneho poriadku. Práve predchádzanie mnohosti uplatniteľných systémov sociálneho zabezpečenia a príslušných orgánov bolo dôvodom prijatia nariadení. Osoby, na ktoré sa základné nariadenie a vykonávacie nariadenie vzťahujú, podliehajú právnym predpisom vždy len jedného členského štátu. Z uvedeného dôvodu je účelné, aby aj právomoc na vykonávanie sociálneho poistenia akýchkoľvek konaní a rozhodovaní s ním spojených mala inštitúcia sociálneho zabezpečenia iba jedného členského štátu.

6. Správny súd v bode 52 rozsudku poukázal na uznesenia Veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Vs/1/2018, v ktorom bol prijatý záver, ktorým zjednotil judikatúru v tejto oblasti. Uviedol, že „definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p) základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve“.

7. Správny súd záverom v bode 53 konštatoval, že správne orgány oboch stupňov konali a rozhodovali v čase, keď už vo vzťahu k žalobcovi 1/ bolo poľskej legislatívy definitívne, čo žalovaná ani nespochybnila. Prihláška do poistenia nemôže zakladať povinné sociálne poistenie a deklarovať jeho vznik alebo zánik v rozpore s koordinačnými nariadeniami Európskej únie. Pokiaľ tak správne orgány rozhodovali o nevzniku povinného poistenia podľa slovenskej legislatívy, v čase svojho rozhodovania už nemali právomoc rozhodovať o uvedenej skutočnosti, keďže vtedy už bolo v súlade s nariadeniami

EÚ určené, že žalobca 1/ podlieha v oblasti sociálneho zabezpečenia právnym predpisom Poľskej republiky.

8. Z uvedených dôvodov krajský súd považoval námietky žalobcu za dôvodné a správne, preskúmané rozhodnutie z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 191 ods. 1 písm. c/ SSP), ktorému predchádzala vada nedostatočne zisteného skutkového stavu vo vzťahu k existencii alebo neexistencii právomoci Sociálnej poisťovne o predmete konania rozhodovať (§ 191 ods. 1 písm. e/ SSP) rozhodnutie žalovanej zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

9. O trovách konania krajský súd rozhodol podľa § 175 ods. 1 v spojení s § 167 ods. 1 SSP a úspešným žalobcom priznal právo na plnú náhradu trov konania.

II.

10. Proti tomuto rozsudku podala žalovaná v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

11. Namietala, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP) a odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu (§ 440 ods. 1 písm. h/ SSP).

12. Podľa názoru žalovanej žalobkyňa 2/ v žalobe nepreukázala, akým spôsobom napadnuté rozhodnutie zasahuje do jej subjektívnych práv, žalobkyňa 2/ preto nebola aktívne legitimovaná na podanie žaloby. V uvedenej súvislosti poukázala na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. IV. US 228/2011-9 zo dňa 02.06.2011. Krajský súd sa tak nedostatočne vysporiadal s aktívnou legitímáciou žalobkyne 2/. Súčasne dala do pozornosti aj skutočnosť, že krajský súd vo svojom odôvodnení uvádza výlučne vzťah k žalobcovi 1/ ako zamestnancovi zamestnávateľa 2/ a nikde neuvádza, na akých právach bol ukrátený žalobca 2/ ako zamestnávateľ vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu.

13. Sociálna poisťovňa, ktorá vedie register poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia je povinná kontrolovať správnosť údajov v tomto registri. V prípade, že sú v registri poistencov uvedené nesprávne údaje, je povinná urobiť také kroky, aby zosúladiła skutkový stav veci so stavom právnym. Vzhľadom na definitívne určenie poľskej uplatniteľnej legislatívy, čo bolo nepochybné, že zamestnanec od 01.02.2012 podlieha právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky, bolo potrebné odstrániť následky nesprávnej registrácie zamestnanca v registri poistencov.

14. Povinnosť prihlásiť zamestnancov do registra poistencov, ako aj odhlásiť zamestnancov po zániku poistenia z registra poistencov, a viesť evidenciu zamestnancov na účely sociálneho poistenia a starobného dôchodkového sporenia je v zmysle § 231 a § 232 zákona o sociálnom poistení základnou povinnosťou zamestnávateľa. Žalobca 2/ prihlásil zamestnanca 1/ do registra poistencov od 01.02.2012 (do 31.12.2013) podaním Registračného listu FO - prihlášky. Následným definitívnym určením uplatniteľnej legislatívy Poľskej republiky príslušnou inštitúciou sociálneho zabezpečenia však bolo nepochybné, že zamestnanec 1/ v uvedenom období podliehal právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky. S poukazom na skutočnosť, že bola podaná prihláška zamestnanca do registra poistencov, považuje žalovaná, v záujme právnej istoty zamestnanca, vydanie rozhodnutia za dôvodné. Podľa názoru žalovanej je vydanie rozhodnutia o nevzniku poistenia najmä v záujme samotného zamestnanca 1/.

15. Ohľadom svojho oprávnenia rozhodovať o vzniku povinného poistenia argumentovala pre ňu priaznivou judikatúrou krajských súdov v Trnave, Prešove a v Žiline.

16. Žalovaná taktiež namietala priznanie nároku na náhradu trov konania žalobcovi.

17. Navrhla rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, alternatívne navrhla rozsudok krajského súdu zrušiť a konanie zastaviť.

III.

18. Žalobcovia 1/ a 2/ sa ku kasačnej sťažnosti nevyjadrili.

IV.

19. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. h/ SSP) preskúmal kasačnú sťažnosť postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 45 SSP a po jej preskúmaní dospel k záveru, že kasačnej sťažnosti žalovanej je potrebné vyhovieť.

20. Podľa § 101e ods. 1 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z.z. najvyšší správny súd začne činnosť 1. augusta 2021.

21. Podľa § 101e ods. 2 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z.z., výkon súdnictva prechádza od 1. augusta 2021 z najvyššieho súdu na najvyšší správny súd vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. augusta 2021 daná právomoc najvyššieho správneho súdu.

22. Z vyššie citovaného odseku 2 vyplýva, že zákonodarca upravil prechod výkonu súdnictva z najvyššieho súdu na najvyšší správny súd, a teda najvyšší správny súd prebral z najvyššieho súdu všetky „živé“ veci v agende správneho súdnictva, ktoré následne aj dokončí.

23. Podľa § 2 ods. 2 SSP každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

24. Podľa § 177 ods. 1 SSP, správnu žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy.

25. Podľa § 177 ods. 2 SSP, ochrany iných ako subjektívnych práv sa môže domáhať len prokurátor alebo subjekt výslovne na to oprávnený zákonom.

26. Podľa § 178 ods. 1 SSP, žalobcom je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá o sebe tvrdí, že ako účastník administratívneho konania bola rozhodnutím orgánu verejnej správy alebo opatrením orgánu verejnej správy ukrátená na svojich právach alebo právom chránených záujmoch.

27. Správny súdny poriadok v § 178 ods. 1 priznáva aktívnu legitimáciu na podanie žaloby na preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu fyzickej alebo právnickej osobe, ktorá o sebe tvrdí, že bola ako účastník administratívneho konania na svojich právach alebo právom chránených záujmoch ukrátená rozhodnutím alebo opatrením orgánu verejnej správy. Iný subjekt (okrem prípadov uvedených v § 178 ods. 2 a 3 SSP) nie je aktívne legitimovaný na podanie takej žaloby v prospech inej osoby. So zreteľom na ustanovenie § 178 ods. 1 treba považovať za náležitosť žaloby aj konkrétne tvrdenie žalobcu o tom, že bol ukrátený na svojich právach nezákonným rozhodnutím správneho orgánu, pričom musí ísť o subjektívne práva vyplývajúce z právneho predpisu. Len tak môže súd posúdiť otázku aktívnej legitimácie žalobcu.

28. Žalobu podľa § 178 a nasl. SSP môže podať len ten, kto bol správnym rozhodnutím alebo opatrením ukrátený na svojich právach a nielen na svojom záujme. V správnom súdnictve pri rozhodovaní o žalobách proti rozhodnutiam správnych orgánov súd poskytuje ochranu iba

subjektívnym právam žalobcu. Ten, kto o sebe tvrdí, že je žalobcom, musí byť preto súčasne aktívne legitimovaný hmotnoprávne, čo znamená, že musí ísť o skutočné ukrátenie. Nedostatok hmotnej legitimácie má za následok zamietnutie žaloby.

29. V tomto kontexte kasačný súd odkazuje aj na uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. IV. ÚS 228/2011-9 zo dňa 02.06.2011, podľa ktorého: „Na aktívnu legitimáciu na podanie žaloby o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu nestačí, že žalobca bol účastníkom správneho konania (alebo sa s ním v správnom konaní malo ako s účastníkom konať), ale zároveň musel byť ako účastník správneho konania rozhodnutím, preskúmania zákonnosti ktorého sa domáha, ako aj postupom správneho orgánu na svojich právach ukrátený. Správne súdnictvo tak nie je založené na verejnej žalobe (actio popularis), ktorá by umožnila komukoľvek podať žalobu o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu. Ukrátenie práv žalobcu musí byť v žalobe tvrdené a podložené a aspoň potenciálne možné. Ako vyplýva z uvedeného, samotné postavenie účastníka v správnom konaní ešte k naplneniu podmienky dotknutosti, resp. ukrátenia práv žalobcu nevedie.“

30. Aktívna legitimácia na podanie žaloby je jednou z podmienok konania a je potrebné ju skúmať. Krajský súd však tejto otázke nevenoval dostatočnú pozornosť, nakoľko opomenul vyhodnotiť, či žalobca 2/ je osobou oprávnenou domáhať sa ochrany práv svojho zamestnanca, aj keď to žalovaná nenamietala. Ide pritom o takú procesnú podmienku, nedostatok ktorej nie je odstrániteľný a procesne má za následok zamietnutie žaloby.

31. Kasačný súd v prvom rade poukazuje na skutočnosť, že správnu žalobu podali zamestnanec (žalobca 1/) a jeho zamestnávateľ (žalobca 2). Žalobca 2/ je právnickou osobou. Z uvedeného vyplýva, že žalobu je potrebné považovať v inom režime vo vzťahu k žalobcovi 2/ (zamestnávateľovi) právnickej osobe a v inom režime vo vzťahu k žalobcovi 1/ (zamestnancovi), ktorý je fyzickou osobou. V prípade, ak je žalobcom fyzická osoba v sociálnych veciach v zmysle § 134 ods. 2 písm. d/ SSP, správny súd nie je viazaný rozsahom a dôvodmi žaloby a ani žalobnými bodmi (§ 203 ods. 2 SSP). Iba ak je žalobcom fyzická osoba podľa § 202 ods. 2 SSP, posudzuje správny súd správnu žalobu v sociálnych veciach neformálne. Ak je žalobcom právnická osoba, správna žaloba musí obsahovať všetky náležitosti uvedené v odseku 1 a § 182 ods. 1 SSP. Vzhľadom na rozdielny režim v prípade žalobcu fyzickej osoby a právnickej osoby bol krajský súd povinný posudzovať správnu žalobu vo vzťahu ku každému zo žalobcov osobitne. Osobitne bolo potrebné vyhodnotiť aj ich aktívnu legitimáciu. I keď aktívna legitimácia nemá formálne povahu procesnej podmienky konania, správny súd je povinný ju skúmať počas celého konania. Nepreukázanie aktívnej legitimácie má za následok rozhodnutie správneho súdu o odmietnutí žaloby podľa § 98 ods. 1 písm. e) SSP. Z podanej žaloby vyplýva len možné ukrátenie práv zamestnanca žalobcu 1/.

32. Čo sa týka kasačnej sťažnosti žalovanej, najvyšší správny súd ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná.

33. Podľa čl. 2 ods. 1 nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a rady č. 883/2004 z 29.09.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (základné nariadenie), toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých.

34. Podľa čl. 1 základného nariadenia „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva.

35. Podľa čl. 11 ods. 1 základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

36. Podľa čl. 13 ods. 3 základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha

právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s odsekom 1.

37. Podľa čl. 16 ods. 1 nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a rady č. 987/2009 zo 16.09.2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (vykonávacie nariadenie) osoba, ktorá vykonáva činnosť v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

38. Podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

39. Podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto ručenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

40. Podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s uvedenými podmienkami a uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

41. Podľa čl. 16 ods. 5 vykonávacieho nariadenia príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli predbežne ako definitívne ručené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

42. Podľa čl. 16 ods. 6 vykonávacieho nariadenia, ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

43. Podľa bodu 1 rozhodnutia č. A1 z 12. júna 2009 Správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia o zavedení postupu dialógu a zmierovacieho postupu týkajúce sa platnosti dokumentov, určenia uplatniteľných právnych predpisov a poskytovania dávok podľa nariadenia Európskeho parlamentu a rady (ES) č. 883/2004 (ďalej len „rozhodnutie č. A1“) toto rozhodnutie stanovuje pravidlá na uplatňovanie postupu dialógu a zmierovacieho postupu, ktoré sa môžu použiť v týchto prípadoch:

a/ prípady, keď existujú pochybnosti o platnosti dokumentu alebo o správnosti podporných dokladov, ktoré uvádzajú situáciu osoby na účely uplatňovania nariadenia (ES) č. 883/2004 alebo nariadenia (ES) č. 987/2009, alebo

b/ prípady, keď existuje rozdiel v stanoviskách medzi členskými štátmi vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov.

44. Podľa bodu 5 rozhodnutia č. A1 inštitúcia alebo orgán, ktorý vyjadrí pochybnosti o platnosti dokumentu, ktorý vydala inštitúcia alebo orgán druhého členského štátu, alebo ktorý nesúhlasí s (dočasným) určením uplatniteľných právnych predpisov, sa týmto nazýva žiadajúcou inštitúciou.

45. Podľa bodu 6 rozhodnutia č. A1, ak dôjde k jednej zo situácií uvedených v bode 1, žiadajúca inštitúcia sa obráti na dožiadanú inštitúciu, aby požiadala o potrebné objasnenie jej rozhodnutia a v prípade potreby zrušila príslušný dokument alebo ho vyhlásila za neplatný, alebo preskúmala alebo zrušila svoje rozhodnutie.

46. Podľa bodu 7 rozhodnutia A1 žiadajúca inštitúcia zdôvodní svoju žiadosť, pričom uvedie, že sa uplatňuje toto rozhodnutie, a poskytne príslušné podporné doklady, ktoré boli dôvodom žiadosti. Uvedie, kto bude jej kontaktnou osobou počas prvej fázy postupu dialógu.

47. Podľa bodu 9 rozhodnutia A1 dožiadaná inštitúcia čo najskôr informuje žiadajúcu inštitúciu o výsledku svojho prešetrovania, ale najskôr do troch mesiacov od doručenia žiadosti.

48. Podľa bodu 10 rozhodnutia A1, ak sa pôvodné rozhodnutie potvrdí, zruší alebo ak sa dokument zruší alebo vyhlási za neplatný, dožiadaná inštitúcia o tom informuje žiadajúcu inštitúciu. O svojom rozhodnutí informuje aj dotknutú osobu a prípadne aj jej zamestnávateľa a oznámi im tiež, akými postupmi môžu toto rozhodnutie napadnúť v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi.

49. Podľa § 120 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení sociálne poistenie vykonáva Sociálna poisťovňa.

50. Podľa § 120 ods. 4 zákona o sociálnom poistení sociálna poisťovňa pri výkone sociálneho poistenia plní funkciu prístupového bodu, príslušnej inštitúcie, inštitúcie miesta bydliska, inštitúcie miesta pobytu, styčného orgánu a je kontaktná inštitúcia na komunikáciu medzi príslušnými inštitúciami a príjemcami dávok a medzi inštitúciami členských štátov Európskej únie, inštitúciami štátov, ktoré sú zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore a inštitúciou Švajčiarskej konfederácie.

51. Podľa § 2 zákona o sociálnom poistení sociálne poistenie podľa tohto zákona je
c/ nemocenské poistenie alebo poistenie pre prípad straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva,
d/ dôchodkové poistenie, a to
1/ starobné poistenie ako poistenie na zabezpečenie príjmu v starobe a pre prípad úmrtia,
2/ invalidné poistenie ako poistenie pre prípad poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu poistenca a pre prípad úmrtia,
e/ úrazové poistenie ako poistenie pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu a choroby z povolania
f/ garančné poistenie ako poistenie pre prípad platobnej neschopnosti zamestnávateľa na uspokojenie nárokov zamestnanca, na úhradu odmeny a výdavkov predbežného správcu podľa osobitného predpisu a na úhradu povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, nezaplatených zamestnávateľom do základného fondu príspevkov na starobné dôchodkové sporenie,
e/ poistenie v nezamestnanosti ako poistenie pre prípad straty príjmu z činnosti zamestnanca v dôsledku nezamestnanosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku nezamestnanosti.

52. Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

53. V konaní nebolo sporné, že žalobcom 1/ je fyzická osoba s bydliskom v Poľskej republike, ktorá vykonáva činnosť na vlastný účet v Poľskej republike a ktorá zároveň uzavrela pracovnú zmluvu so zamestnávateľom v Slovenskej republike. Na žalobcu 1/ sa priamo vzťahuje základné nariadenie a jeho vykonávacie nariadenie. V zmysle čl. 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (pôvodne čl. 248 Zmluvy o Európskom spoločenstve) je nariadenie právnym aktom únie, majúcim všeobecnú platnosť,

je záväzné vo svojej celistvosti a priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch. Nariadenie je nástrojom unifikácie európskeho práva a rozhodnutím orgánu členského štátu, vrátane vnútroštátneho súdu nie je možné vylúčiť jeho použitie pre konkrétny prípad.

54. Z ustanovenia čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia štátu bydliska osoby, ktorá má podliehať čl. 13 základného nariadenia. V prejednávanej veci nebolo sporné, že žalobca má bydlisko v Poľskej republike, a teda na určenie uplatniteľnej legislatívy pre žalobcu je príslušná poľská inštitúcia ZUS.

55. Otázka, či žalobca 1/ spĺňa predpoklady pre aplikáciu čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, a teda či je osobou, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch je predmetom hmotnoprávneho posúdenia, na vykonanie ktorého je príslušná výlučne inštitúcia určená vykonávacím nariadením. Inštitúcia príslušná na vykonávanie sociálneho poistenia v inom členskom štáte, než určuje nariadenie, na takéto posúdenie príslušná nie je. Akýkoľvek iný postup by totiž viedol k popretiu cieľa nariadení, ktorým je okrem iného, aby osoby, ktoré sa pohybujú v rámci spoločenstva, podliehali systému sociálneho zabezpečenia iba jedného členského štátu, aby sa tým predišlo prekryvaniu uplatniteľných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov a komplikáciám, ktoré by z toho mohli vzniknúť. Pokiaľ by o skutočnosti, či konkrétna osoba spĺňa podmienky uplatnenia čl. 13 ods. 3 základného nariadenia rozhodovali inštitúcie sociálneho poistenia, resp. súdy jednotlivých štátov samostatne, mohlo by dôjsť k situácii, že rozhodnú rôzne, následkom čoho by táto osoba podliehala systému sociálneho zabezpečenia viacerých štátov alebo nepodliehala systému sociálneho zabezpečenia žiadneho zo štátov. Práve na vylúčenie vzniku takýchto situácií európsky normotvorca prijal základné a vykonávacie nariadenie. Vykonávacie nariadenie v čl. 16 v spojení s rozhodnutím č. A1 stanovuje postup určovania uplatniteľnej legislatívy. Bez toho, aby bola záväzne určená legislatíva konkrétneho štátu príslušnou inštitúciou, nie je možné rozhodovať o hmotnoprávnej otázke, či je alebo nie je žalobca 1 / osobou vykonávajúcou činnosť ako zamestnanec a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch.

56. Podľa kasačného súdu z administratívneho spisu žalovanej nie je jednoznačne preukázaná existencia definitívneho určenia príslušnej legislatívy podľa čl. 16 ods. 2 a 3 vykonávacieho nariadenia. Administratívny spis obsahuje len list poľskej inštitúcie sociálneho poistenia z 3. novembra 2017 adresovaný žalovanej, podľa obsahu ktorého určenie poľskej legislatívy nie je definitívne, ale len predbežné, a právoplatnosť určenia poľskej legislatívy závisí od reakcie Sociálnej poisťovne. Podľa názoru kasačného súdu žalovaná bola povinná vyčkať na definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy poľskou inštitúciou ZUS. Správne orgány Slovenskej republiky v oboch stupňoch neboli oprávnené pred právoplatným a vykonateľným rozhodnutím ZUS o uplatniteľnej legislatíve akokoľvek rozhodnúť. Keďže nebolo zrejmé, či na prejednanie danej veci je príslušná slovenská alebo poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia.

57. Z vyššie uvedených dôvodov kasačný súd zrušil rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 SSP a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. V ďalšom konaní bude úlohou krajského súdu posúdiť správnu žalobu vo vzťahu ku každému žalobcovi zvlášť s ohľadom na rôzne pravidlá konania pre žalobu v sociálnych veciach fyzickej osoby a právnickej osoby, vysporiada sa s aktívnou legitimáciou žalobcu 2/ a vo veci znovu rozhodne. Krajský súd je viazaný právnym názorom vyjadreným v tomto rozhodnutí (§ 469 SSP).

58. V novom rozhodnutí krajský súd rozhodne aj o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

59. Toto rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3:0.

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku n i e j e p r í p u s t n ý o p r a v n ý p r o s t r i e d o k .